

Jordbruksutskottets betänkande

1980/81:26

om ekonomisk-politiska åtgärder, såvitt avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde (prop. 1980/81:118 bilaga 3)

Propositionen

I proposition 1980/81:118 bilaga 3 har regeringen (jordbruksdepartementet) berett riksdagen tillfälle att ta del av vad i propositionen anförts om livsmedelssubventionerna.

I propositionen förordas en ytterligare minskning av livsmedelssubventionerna med 300 milj. kr. den 1 oktober 1981 och med 200 milj. kr. den 1 januari 1982, allt räknat per helår. Liksom tidigare skall konsumtionsmjölken inte beröras av minskningen. Propositionen har i denna del hänvisats till jordbruksutskottet för beredning.

I anslutning till minskningen av livsmedelssubventionerna innehåller propositionen förslag om ett särskilt stöd till flerbarnsfamiljerna. Ett flerbarnsstöd införs den 1 januari 1982 med 750 kr. per år för familjer med tre barn och ytterligare 1 500 kr. per år vid varje därpå följande barn.

Propositionen behandlas i sistnämnda avseende av socialutskottet och i övrigt av resp. finans-, skatte- och civilutskotten.

Motioner

I motion 1980/81:2038 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 4), att riksdagen avslår proposition 1980/81:118 vad avser minskning av livsmedelssubventionerna.

I motion 1980/81:2057 av Olof Palme m. fl. (s) yrkas att riksdagen, i avvaktan på regeringens förslag angående nytt jordbruksavtal, avslår regeringens förslag i proposition 1980/81:118, bilaga 3.

Utskottet

Per den 1 juli 1980 beräknades ca 4 100 milj. kr. tas i anspråk av budgetmedel för helt år för att bestrida livsmedelssubventionerna. Därtill kom 425 milj. kr. i form av låginkomstsatsning m. m.

I proposition 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. aviserades en minskning av livsmedelssubventionerna med 550 milj. kr. i två etapper, nämligen med 250 milj. kr. den 1 januari 1981 och med ytterligare 300 milj. kr. den 1 januari 1982, allt räknat för helt år. I detta sammanhang uttalades även att man vid minskningen av livsmedelssubventionerna borde

ta särskild hänsyn till barnfamiljerna. Konsumtionsmjölken skulle därför inte beröras av minskningen.

Utskottet fann för sin del ingen anledning till erinran mot proposition 1980/81:20 i förevarande avseende (JoU 1980/81:10).

Minskningen av subventionerna med 250 milj. kr. per den 1 januari 1981 beslutades av regeringen den 11 december 1980.

Chefen för jordbruksdepartementet framhåller i den nu avlämnade propositionen om ekonomisk-politiska åtgärder att en ytterligare minskning av livsmedelssubventionerna bör ske som ett led i regeringens ansträngningar att ytterligare reducera budgetunderskottet. Liksom tidigare bör konsumtionsmjölken inte beröras. Minskningen av livsmedelssubventionerna bör ske med 500 milj. kr. räknat för helt år och även denna gång genomföras i två etapper, nämligen med 300 milj. kr. den 1 oktober 1981 och med 200 milj. kr. den 1 januari 1982. Besparingen för budgetåret 1981/82 beräknas därmed bli 325 milj. kr. utöver vad som tidigare beräknats. Full effekt av besparingen uppnås först för budgetåret 1982/83.

De av regeringen aviserade planerna för ytterligare minskning av livsmedelssubventionerna kritiserar i såväl vänsterpartiet kommunisternas partimotion 2038 som i den socialdemokratiska partimotionen 2055. I den sistnämnda motionen, som är huvudmotion till den under förevarande propositionsavsnitt väckta följdmotionen 2057, framhålls att regeringens förslag om de genomförs kommer att leda till ytterligare prisstegringar på en rad baslivsmedel. Prisstegringarna på dessa har bara under årets två första månader uppgått till drygt 10 %. Under 1980 ökade de med närmare 16 %. I motionen påpekas att ytterligare kraftiga prisstegringar på livsmedel kommer att äga rum den 1 juli i år och den 1 januari 1982. Enligt motionärernas mening är det därför inte möjligt att nu ta ställning till huruvida de föreslagna sänkningarna av livsmedelssubventionerna kan accepteras. Dessa förslag måste bedömas när en fullständig överblick över matprisutvecklingen kan göras. Eftersom regeringen snart måste lägga en proposition om det nya jordbruksavtalet, anser motionärerna det rimligt att en samlad bedömning får göras i ett något senare skede. I motion 2057 hemställs under hänvisning till det anförda att riksdagen i avvaktan på regeringens förslag angående nytt jordbruksavtal avslår regeringens förslag i proposition 1980/81:118, bilaga 3.

Även i motion 2038 hänvisas till att regeringen inom kort väntas framlägga förslag till riksdagen om godkännande av ett prisavtal för jordbrukets produkter, som innebär ytterligare starka prisfördyringar för konsumenterna. Motionärerna understryker att en ytterligare minskning av livsmedelssubventionerna med 500 milj. kr. kommer att ännu mera höja livsmedelspriserna och försämra läget särskilt för låginkomsttagare, pensionärer och barnfamiljer. Förslaget måste därför enligt vpk:s mening avvisas.

Med anledning av de framställda avslagsyrkandena vill utskottet framhålla att regeringen som framgår av det föregående på denna punkt har lämnat

riksdagen en redogörelse för sina planerade åtgärder på området. Förslagen har sålunda ej underställts riksdagen för godkännande. Som anförs i propositionen bör det såsom hittills ankomma på regeringen att besluta i hithörande frågor.

Utskottet finner från de synpunkter utskottet har att företräda anledning fästa uppmärksamheten på att produktionsutvecklingen inom vårt jordbruk under senare år naturligtvis gradvis anpassats till ett avsättningsutrymme där livsmedelssubventionerna spelar en ej obetydlig roll. Utskottet utgår från att man från regeringens och berörda myndigheters sida med uppmärksamhet följer utvecklingen och noggrant beaktar följderna för såväl producenter som konsumenter av vidtagna och förordade minskningar av livsmedelssubventioneringen.

I övrigt anser sig utskottet inte böra rikta någon erinran mot att regeringen som ett led i sina ansträngningar att reducera budgetunderskottet på sätt anges i propositionen även vidtar förordade minskningar av livsmedelssubventionerna.

Vad utskottet här anfört innebär bl. a. att utskottet avstyrker motionerna 2038 yrkande 4 och 2057.

Utskottet hemställer

att riksdagen beträffande livsmedelssubventionerna med avslag på motion 1980/81:2038 yrkande 4 och motion 1980/81:2057 lämnar utan erinran vad i propositionen anförts.

Stockholm den 23 april 1981

På jordbruksutskottets vägnar
EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Svante Lundkvist (s), Arne Andersson i Ljung (m), Börje Stensson (fp), Grethe Lundblad (s)*, Hans Wachtmeister (m), Sven Lindberg (s), Filip Johansson (c), Åke Wictorsson (s), Sven Eric Lorentzon (m)*, Gunnar Olsson (s)*, Håkan Strömberg (s), Esse Petersson (fp), Lennart Brunander (c) och Jan Fransson (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

Svante Lundkvist, Grethe Lundblad, Sven Lindberg, Åke Wictorsson, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg och Jan Fransson (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Utskottet fann" och slutar med "avseende (JoU 1980/81:10)" bort ha följande lydelse:

Utskottets majoritet fann för sin del inte anledning till erinran mot i proposition 1980/81:20 gjorda uttalanden under förevarande punkt (JoU 1980/81:10). Det framhölls i sammanhanget att det såsom hittills borde ankomma på regeringen att besluta i frågor rörande livsmedelssubventionering och prisstopp. I en reservation till utskottets betänkande anförde dock utskottets socialdemokratiska ledamöter allvarliga erinringar mot regeringens planer och vände sig bl. a. bestämt mot förslaget att minska livsmedelssubventionerna med 250 milj. kr. den 1 januari 1981. Reservanterna fäste uppmärksamheten på att det framför allt var barnfamiljer, pensionärer och låginkomsttagare som drabbas hårt när matpriserna stiger. Till frågan om livsmedelssubventionernas storlek efter den 1 januari 1982 fann reservanterna i avvaktan på resultatet på kommande prisöverläggningar inte skäl att ta ställning.

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 3 som börjar med "Utskottet finner" och t. o. m. utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

Utskottet vill emellertid framhålla att de nu av statsfinansiella skäl motiverade ytterligare minskningarna av livsmedelssubventionerna kommer att leda till stora prisstegringar på en rad baslivsmedel. Som redovisats i motion 2055 har prisstegringarna på dessa livsmedel under senare tid varit betydande. Kommande beslut om fortsatt prisreglering beträffande jordbrukets produkter kan med säkerhet väntas leda till ytterligare kraftiga prisstegringar. Först när resultatet av pågående överväganden föreligger och proposition i ämnet avlämnats blir det möjligt att med någorlunda säkerhet uppskatta hur stora prisökningarna kommer att bli för livsmedel och hur dessa kan komma att fördela sig mellan olika produkter.

Utskottet delar motionärernas åsikt att det inte är möjligt att nu ta ställning till huruvida de föreslagna sänkningarna av livsmedelssubventionerna kan accepteras. Dessa förslag måste bedömas när en fullständig överblick över matprisutvecklingen kan göras. Utskottet anser därför i likhet med motionärerna det vara i hög grad rimligt att en samlad bedömning får göras i ett något senare skede. Dessförinnan bör något beslut om ytterligare reduktion av livsmedelssubventionerna inte fattas.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen beträffande livsmedelssubventionerna med anledning av motion 1980/81:2038 yrkande 4 och motion 1980/81:2057 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.